

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 250/2013-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. septembra 2013 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť O. P., K., zastúpeného advokátkou JUDr. K. P., Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C/142/2003 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo O. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom

Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C/142/2003 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C/142/2003 prikazuje konať bez zbytočných prietáhov.

3. O. P. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 500 € (slovom dvetisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť O. P. trovy konania v sume 269,58 € (slovom dvestošesťdesiatdeväť eur a päťdesiatosem centov) na účet jej právnej zástupkyne advokátky JUDr. K. P., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 250/2013 z 11. júna 2013 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť O. P. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C/142/2003.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 210/12 doručeným ústavnému súdu 9. augusta 2013, v ktorom okrem

iného uviedol: „Predmetom konania vo veci sp. zn. 11 C/142/2003 je vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Po právnej stránke ide o štandardnú občianskoprávnu vec patriacu do rozhodovacej agendy všeobecného súdnicstva. Po skutkovej stránke napadnuté konanie sa javí ako zložitejšie.

Sťažovateľ dňa 17. 4. 2003 doručil súdu návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Dňa 5. 5. 2003 súd vyzval navrhovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za návrh (správne má byť 24. apríla 2003, pozn.).

Dňa 21. 5. 2003 súd odoslal odporkyni opis návrhu na začatie konania, aby sa k nemu písomne vyjadrila.

Dňa 3. 10. 2003 navrhovateľ doplnil svoj návrh na začatie konania.

Dňa 10. 10. 2003 súd doplnený návrh odoslal na vyjadrenie odporkyni.

Dňa 11. 8. 2004 súd vytýčil termín pojednávania na 12. 10. 2004. Odporkyňa dňa 30. 9. 2004 oznámila súdu, že v čase nariadeného pojednávania sa jej právna zástupkyňa bude zdržiavať pracovne v Nemecku, a preto požiadala súd o odročenie pojednávania. Pojednávania určené na 12. 10. 2004 bolo odročené na 24. 11. 2004.

Dňa 16. 11. 2004 právna zástupkyňa navrhovateľa požiadala súd o odročenie pojednávania nakoľko navrhovateľ bol v tom čase hospitalizovaný v nemocnici. Pojednávania určené na 24. 11. 2004 bolo odročené na 8. 2. 2005.

Dňa 12. 1. 2005 právna zástupkyňa navrhovateľa doručila súdu lekárske správy navrhovateľa a doklad o jeho hospitalizácii a následnej rehabilitácii. Pojednávania určené na 8. 2. 2005 bolo z dôvodu neúčasti účastníkov konania odročené na 12. 4. 2005.

Dňa 12. 4. 2005 súd za účasti oboch účastníkov a ich právnych zástupcov vec prejednal a pojednávanie odročil na 14. 6. 2005 za účelom doplnenia dokazovania.

Dňa 14. 6. 2005 súd pokračoval v prejednávaní veci a pojednávanie odročil na 26. 10. 2005 za účelom doloženia ďalších listinných dôkazov.

Na pojednávania dňa 26. 10. 2005 účastníci konania navrhli súdu, aby nariadil vo veci znalecké dokazovanie za účelom určenia trhovej hodnoty nehnuteľnosti.

Uznesením č. k. 11 C/142/2003-59 zo dňa 23. 2. 2006 súd nariadil znalecké dokazovanie a na podanie znaleckého posudku ustanovil znalca Ing. J. Č. Proti tomuto uzneseniu čo do výroku o uložení povinnosti zaplatiť preddavok na trovy znaleckého

dokazovania podala odvolanie odporkyňa. Uznesením č. k. 11 C/142/2003-62 zo dňa 20. 3. 2006 súd zrušil výrok uznesenia, ktorým bola odporkyni uložená povinnosť zaplatiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania vo výške 2.000,- Sk.

Dňa 23. 3. 2006 navrhovateľ písomným podaním rozšíril žalobný návrh.

Dňa 25. 9. 2006 znalec Ing. J. Č. doručil súdu znalecký posudok a vyúčtovanie znalečného. Uznesením č. k. 11 C/142/2003-196 zo dňa 19. 10. 2006 súd priznal odmenu znalcovi.

Dňa 22. 1. 2007 súd vytýčil ďalšie pojednávania vo veci na 4. 4. 2007. Toto pojednávania z dôvodu neprítomnosti sudkyne bolo odročené na neurčito.

Ďalší termín pojednávania bol určený na 12. 9. 2007. Toto pojednávanie bolo odročené na 12. 12. 2007 za účelom výsluchu znalca.

Na pojednávaní dňa 12. 12. 2007 sa nezúčastnila právna zástupkyňa odporkyne. Odporkyňa žiadala pojednávanie z tohto dôvodu odročiť. Súd pojednávanie odročil na 4. 3. 2008.

Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo 4. 3. 2008. Po prejednaní veci bolo odročené na 14. 5. 2008 za účelom doplnenia dokazovania.

Pojednávanie dňa 14. 5. 2008 po prejednaní veci bolo odročené na neurčito za účelom vyžiadania výpisov z účtov o stavebnom sporení.

Pojednávanie dňa 17. 3. 2010 bolo odročené na 1. 6. 2010 za účelom doplnenia dokazovania.

Pojednávanie dňa 1. 6. 2010 po prejednaní veci bolo odročené na 20. 10. 2010 za účelom uzatvorenia nožnej mimosúdnej dohody. Toto pojednávania bolo na žiadosť právnej zástupkyne odporkyne odročené na 16. 2. 2011.

Pojednávanie určené na 16. 2. 2011 bolo na žiadosť právnej zástupkyne odporkyne odročené na 11. 5. 2011.

Pojednávanie určené na 11. 5. 2011 bolo z dôvodu práceneschopnosti sudkyne odročené na neurčito.

Ďalší termín pojednávania bol určený na 21. 9. 2011. Pojednávanie dňa 21. 9. 2011 po prejednaní veci bolo odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania.

Uznesením č. k. 11 C/142/2003-359 zo dňa 22. 11. 2011 súd nariadil znalecké dokazovanie za účelom určenia všeobecnej ceny nehnuteľnosti - rozostavaného rodinného domu. Uznesením č. k. 11 C/142/2003-366 zo dňa 24. 4. 2012 súd predĺžil znalcovi lehotu na vypracovanie znaleckého posudku do 15. 5. 2012. Dňa 22. 5. 2012 znalec doručil súdu znalecký posudok a vyúčtovanie znalečného.

Uznesením č. k. 11 C/142/2003-409 zo dňa 18. 7. 2012 súd priznal znalcovi Ing. P. Š. odmenu za vypracovanie znaleckého posudku. Ďalší termín pojednávania bol určený na 13. 2. 2013.

Pojednávanie dňa 13. 2. 2013 bolo odročené na 7. 5. 2013 na žiadosť právnych zástupcov účastníkov s tým, že sa pokúsia o uzavretie mimosúdnej dohody ohľadom vyporiadania BSM. Toto pojednávanie bolo preročené na 12. 6. 2013.

Pojednávanie dňa 12. 6. 2013 bolo odročené na neurčito z dôvodu nariadenia ďalšieho dokazovania.

Z doterajšieho priebehu konania vyplýva, že okresný súd nariadil vo veci množstvo pojednávaní. Veľakrát ich však odročoval bez prejednávania veci, toleroval neprítomnosť účastníkov a ich právnych zástupcov na pojednávaniach a ich postupne predkladané doplnenia dokazovania} čím spôsobovali predĺžovanie konania.

Keďže v tomto konaní doposiaľ súd meritórne nerozhodol, mám za to, že nepostupoval koncentrovane a efektívne a preto sa podieľal na neúmernom predĺžení konania.“

Obdobné procesné úkony, ktoré označil predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení, zistil aj ústavný súd z obsahu spisu okresného súdu.

Právna zástupkyňa sťažovateľa sa k stanovisku okresného súdu nevyjadrila.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“ a „práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote“ podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (napr. IV. ÚS 59/03), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (I. ÚS 76/03, II. ÚS 157/02). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03).

Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa

ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd prihliada v rámci prvého kritéria aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (obdobne napr. IV. ÚS 173/05, III. ÚS 336/07, III. ÚS 471/2012).

1. Predmetom konania pred okresným súdom je vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Ide o konanie, ktoré nie je právne zložitá a uplatňovanie právnej úpravy zakotvenej v Občianskom zákonníku je stabilizované v rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, ktorá obsahuje aj jednoznačnú metodiku postupu a prerokovania takých majetkových sporov. Ústavný súd uznáva, že takéto spory sú svojou povahou náročnejšie na dokazovanie (vo veci muselo byť nariadené dvakrát znalecké dokazovanie), pretože bolo treba nielen zistiť okruh vecí patriacich do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva účastníkov konania, ale aj ich hodnotu ku dňu zániku a zohľadniť aj viacero skutočností, ktoré vyplývajú z § 150 Občianskeho zákonníka, najmä pokiaľ ide o komplexnosť vyporiadania tohto majetkového spoločenstva. Samotnú faktickú zložitosť (na ktorú poukázal vo svojom vyjadrení k sťažnosti okresný súd) však nemožno dávať do súvislosti s dlhotrvajúcou nečinnosťou okresného súdu.

2. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd konštatuje sťažovateľov aktívny prístup k súdnemu konaniu a záujem oň (v decembri 2003 a júli 2004 urgoval okresný súd, aby vo veci určil termín pojednávania, a v roku 2012 podal i sťažnosť na priet'ahy v konaní), zúčastňoval sa nariadených pojednávanií a jeho správanie výraznou mierou neovplyvnilo doterajšiu dĺžku konania.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v konaní a vzniknuté priet'ahy posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu. Na základe prehľadu úkonov okresného súdu ústavný súd konštatuje, že takmer celý priebeh konania je poznačený neefektívnosťou jeho postupu, čo malo vplyv na doterajšiu dĺžku sporu. I keď v priebehu takmer viac ako 10-ročného konania boli zistené iba dve väčšie obdobia nečinnosti v trvaní osemnásť mesiacov od 10. októbra 2003, keď okresný súd zaslal doplnený návrh odoslal na vyjadrenie odporkyňi, až do uskutočnenia prvého relevantného pojednávania, ktoré sa konalo 12. apríla 2005, resp. dvadsaťtri mesiacov, od 14. mája 2008, keď okresný súd odročil pojednávanie na neurčito pre účely vyžiadania výpisov z účtov o stavebnom sporení, až do 1. júna 2010 (pojednávanie odročil na 20. október 2010 pre účely uzatvorenia nožnej mimosúdnej dohody) a nemožno mu vytknúť inú dlhodobejšiu nečinnosť, ústavný súd zdôrazňuje, že najväčším pochybením okresného súdu je to, že hoci nariadil niekoľko pojednávanií, na ktorých vypočul účastníkov a svedkov, vo veci samej dosiaľ za 10 rokov nebol vyhlásený rozsudok a ani nebolo vydané iné rozhodnutie, ktorým by sa skončilo konanie pred okresným súdom, čo nie je zlučiteľné so základným právom účastníka konania podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a s jeho právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Takisto na dĺžku konania malo vplyv to, že okresný súd odročil viackrát (8. februára 2005, 1. júna 2010 a tiež 13. februára 2013) pojednávania pre účely vyriešenia sporu o vyporiadaní BSM mimosúdnou dohodou, ale k žiadnej dohode medzi účastníkmi dosiaľ nedošlo, a tiež to, že okresný súd dvakrát nariadil znalecké dokazovanie (prvé nariadil 23. februára 2006 (po návrhu účastníkov z 26. októbra 2005 - znalecký posudok bol

doručený okresnému súdu až 25. septembra 2006) a druhé nariadil 22. novembra 2011 - znalec doručil okresnému súdu znalecký posudok po predĺžení lehoty až 22. mája 2012.

Občianske súdne konanie, ktoré bez meritórneho právoplatného rozhodnutia trvá tak dlho, ako to je v danej veci, možno už len na základe jeho posúdenia vcelku považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy i právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (obdobne napr. IV. ÚS 260/04, IV. ÚS 173/05, IV. ÚS 251/05). Z ústavnoprávneho hľadiska je neprijateľné, aby právna neistota v napadnutom konaní nebola odstránená ani po viac ako 10 rokoch od jeho začatia (m. m. napr. IV. ÚS 260/04, III. ÚS 152/08, IV. ÚS 251/08, III. ÚS 383/2012).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C/142/2003 došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pretože ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v záujme zavŕšenia ochrany základných práv sťažovateľa prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 11 C/142/2003 konal bez zbytočných prieťahov.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo

slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadost'učinenia v sume 20 000 € z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie finančného zadost'učinenia (napr. I. ÚS 15/02, IV. ÚS 84/02).

Pri určení výšky finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 11 C/142/2003, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 500 € za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. K. P., ktorá ich bližšie nešpecifikovala.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2012, ktorá predstavovala sumu 781 €.

Ústavný súd mu priznal úhradu za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia v roku 2013 a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 9, § 11 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. a) a b) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb

v znení neskorších predpisov. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v roku 2013 predstavovala sumu 130,16 € a režijný paušál 7,81 €. Úhrada bola teda priznaná v celkovej sume 269,58 € (bod 4 výroku nálezu).

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. septembra 2013